

УДК 316.621:316.624

КОВТУН Н.М.

кандидат філософських наук,
доцент, докторант кафедри філософії,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка (Україна, Житомир), miller-melnik@ukr.net

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОЇ ПАРАДИГМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті проаналізовано сутнісні характеристики соціальної активності у контексті соціально-філософської методології дослідження. Особлива увага зосереджена автором на аналізі джерел, рушійних сил, інтенсивності, форм та рівнів соціальної активності. Встановлено, що суб'єктами соціальної активності й соціальних перетворень є індивіди, особи, особистості, великі й малі соціальні групи

Ключові слова: соціальна активність, індивід, особа, особистість, соціальна група, суспільство

У сучасному глобалізованому світі ефективні суспільні перетворення неможливі без формування високого рівня соціальної активності індивіда й суспільства в цілому. У залежності від рівня соціокультурного розвитку індивід на основі вибору відмінних напрямків діяльності може реалізуватися у різних сферах соціальної буттєвості. Інтенсивність діяльності індивіда в соціальному середовищі залежить від його активності як внутрішньої спрямованості на діяльність. У контексті цього важливим є визначення сутності, структури та специфіки виявлення соціальної активності у межах соціально-філософської парадигми дослідження суспільних явищ.

У науковій парадигмі феномен соціальної активності став предметом аналізу у філософії, соціальній філософії, соціології та психології. Визначення сутності й змісту соціальної активності стало предметом зацікавленості значної кількості авторів (К. Альбуханової-Славської, Г. Андреєвої, Є. Ануфрієва, Л. Анциферової, Д. Архангельського, В. Афанасьєва, К. Платонова, А. Петровського. Загальнофілософський методологічний аспект вказаної проблеми досліджували Є. Ануфрієв, Г. Ареф'єва, Л. Буєва, В. Мордкович. У сфері психології соціальна активність стала предметом зацікавленості Б. Ломова, В. Маралова. У межах соціологічних наук вказаний феномен вивчався І. Коном та Т. Лапіною. Педагогічні аспекти соціальної активності були викладені у напрацюваннях С. Архангельського, Б. Ліхачова, Т. Маньковської, В. Сітарової, В. Сластеніна та ін. Деякі аспекти проблеми розмежування змісту понять «соціальна активність» та «діяльність» викладені у дослідженнях А. Моїсеєва та О. Нікіфорова. В сучасній українській філософії проблема соціальної активності стала предметом зацікавленості О. Івченка, В. Татенка, М.

Стадника, О. Якуби Утім, визначення природи та сутності соціальної активності не стало предметом ґрунтовного соціально-філософського аналізу у вітчизняній науковій парадигмі.

Метою дослідження є визначення сутності та структури соціальної активності у межах соціально-філософської методології дослідження.

У будь-якому суспільстві соціальна активність постає наслідком реалізації індивідуальних і суспільних потреб та інтересів. У контексті цього важливу роль відіграє проблема з'ясування джерел та рушійних сил соціальної активності. Джерела та рушійні сили соціальної активності можна умовно поділити на дві групи – внутрішні і зовнішні. На думку Є. Ануфрієва, до внутрішніх джерел належать матеріальні й духовні потреби, інтереси, свідомість, рівень культури. Слід враховувати й біологічні причини активності. Усі ці фактори перебувають у тісній взаємодії. Подібну складну систему складають і зовнішні джерела активності □ті умови, в яких живуть і діють люди [1, с. 223-224]. Вони стимулюють активність комплексно або частково, діючи в одному або в декількох напрямках.

Утім, у західній філософії, зокрема у напрацюваннях В. Джемса було запропоновано й інший підхід щодо визначення джерел соціальної активності. До них мислитель відносить емоційний підйом, розмірковування і зусилля волі [2, с. 329], які штовхають людину долати перешкоди в соціальному бутті. Щодо джерел соціальної активності цікавими є міркування С. Сігеле. Злість у його розумінні є якістю більш активною, ніж добродушність, адже клас добрих складають люди, які є швидше пасивними, ніж активними. Однак ...пасивна доброта не може впливати на натовп і керувати ним: негативні якості роблять пасивно добрих людей сліпими знаряддями тих, хто вміє домінувати. Що стосується активно добрих, то їх вплив обмежений значною кількістю труднощів. Коли вони пробують втрутитись та протистояти впливу злих, то часто наштовхуються на упереджене тлумачення своїх думок, на звинувачення у боягузтві...[5, с. 26]. Враховуючи це, якщо в натовпі рівна кількість людей з добрими і злими намірами, то останні зазвичай отримують верх. Саме з цієї причини активно добрі навряд чи здатні повторно виступити проти домінуючого загалу. У зв'язку з цим багато людей під час народних заворушень кричать «смерть» лише через страх. Якщо вони будуть мовчати, їх звинуватять у боягузливості. Насправді необхідна неймовірна сила волі, щоб опиратись крайнощам натовпу [5, с. 26]. У контексті цього зауважимо, що опиратись силі волі натовпу набагато складніше, ніж маніпулювати нею. Ефективніше у такій ситуації переспрямувати руйнівну силу натовпу, ніж відкрито протистояти їй.

Саме вказані фактори визначають інтенсивність соціальної активності. Від інтенсивності залежить взаємний перехід від соціальної надактивності до соціальної пасивності. За твердженням Т. Парсонса, діяльнісні очікування пов'язані з феноменами активності-пасивності. З одного боку, діяч може

активно домагатися об'єктів і маніпулювати ними заради досягнення власних цілей. З іншого боку, діяч може пасивно очікувати розвитку ситуації, не виявляючи інтересу для досягнення мети [4, с. 429]. Враховуючи це, у діяльності можна виділити різні варіанти поєднання активності й пасивності. Так, діяльність може виявлятися і в пасивних зусиллях щодо уникнення загрозової ситуації. При цьому суб'єкт може активно долучати на допомогу собі інших людей для боротьби з небезпекою. Відтак, соціальна пасивність є специфічною формою активності, утім інтенсивність такої активності тяжіє до мінімуму. Як мінімальна, так і максимальна інтенсивність соціальної активності залежить від волі індивіда. Іноді набагато важче стримувати соціальну активність, яка має потенційно руйнівний характер, ніж виявляти її на достатньо високому рівні.

У напрацюваннях деяких авторів обґрунтовується думка, що соціальна активність має виключно прогресивну спрямованість. Соціальною може бути визнана лише та активність, за твердженням Є. Ануфрієва, яка сприяє суспільному прогресу, зорієнтована на позитивні суспільні цінності, що наповнюють життя людини високим змістом. Альтернативним поняттям, котре втілює протилежний стан суб'єкта, є антисоціальна активність або антисуспільна поведінка [1, с. 220]. Подібні ідеї властиві й для напрацювань О. Якуби. На її думку, на відміну від активної діяльності, яка за своєю спрямованістю може бути не лише корисною, а й антисуспільною, соціальна активність як якість особистості завжди має суспільно корисний смисл [6, с. 6]. Утім, щодо такого розуміння соціальної активності слід висловити декілька зауважень. Дослідниця співставляє діяльність усіх потенційних суб'єктів і соціальну активність лише особистості, виводячи з цього висновок про її виключно позитивний і прогресивний характер. На нашу думку, поняття "соціальна активність" є відносно нейтральними щодо оцінки результатів активності і не містить у собі вказівки на її результати. Соціальна активність зумовлює не лише прогресивні зміни у суспільному розвитку, вона може бути спрямована й на збереження цілком віджилих закостенілих форм соціального життя. Отже, соціальна активність індивідів, осіб, малих і великих соціальних груп може мати як конструктивний, так і деструктивний характер.

У різних суспільних умовах суб'єктами соціальної активності є індивіди, особи, особистості, соціальні групи, суспільство в цілому. Суб'єктами соціальної активності є й історичні спільноти та об'єднання (сім'я, рід, клас, нація). Соціальна активність реалізується через взаємодію індивіда, а в перспективі особи або особистості, з різними суспільними спільнотами. Людина як суб'єкт динамічної діяльності, на думку А. Тойнбі, усвідомлює, що її активність спрямована на шлях страждання і смерті. У відчаї вона піднімається проти долі, яка через її ж діяння призводить її на жертвоне вогнище. Внаслідок цього активність через пасивність, перемога через поразку штовхає людину до іншої космічної зміни [8, с. 118]. Відтак, справжнім джерелом активності ніколи не є суспільство в цілому, а окремі

особи або особистості. До співзвучної позиції схилявся свого часу і радянський дослідник Є. Ануфрієв. Саме особистість він розглядав справжнім суб'єктом суспільних відносин, творцем дійсності й активним началом лише настільки, наскільки таким суб'єктом є ті спільноти, в які вона входить [1, с. 199]. При цьому, звичайно, не можна не враховувати, що діяльність будь-якої спільноти у свою чергу залежить від активності індивідів, котрі в неї входять.

Серед суб'єктів соціальної активності особливої уваги заслуговує натовп як найбільш неструктурований та аморфний суб'єкт соціальної взаємодії. У науковій парадигмі сформувалося декілька підходів до розуміння цього феномену. Згідно з першим підходом (Г. Лебон, Г. Тард), натовп як суб'єкт соціальної активності характеризується у презирливих характеристиках на протигагу аристократичній еліті. За другим підходом (Л. Войтоловський), натовп розглядається як своєрідне «поле» реалізації соціально-психічних закономірностей соціальної активності.

Хоча в науковій літературі є різні підходи до визначення суб'єкта соціальної активності, на нашу думку, суб'єктами соціальної активності є індивіди, особи, особистості, великі та малі соціальні групи. На перший погляд, індивід як окремий представник людського роду не є суб'єктом соціальної активності. Утім, індивід, щоб поетапно пройти процеси соціалізації, має цілеспрямовано й активно взаємодіяти з іншими індивідами й соціальними групами. Відтак, індивід постає справжнім суб'єктом соціальної активності. У свою чергу, суб'єктом соціальної активності є особа як індивід, котрий пройшов або ще проходить процес соціалізації. Якнайповніше особа як суб'єкт соціальної активності виявляється у межах політичної, економічної, правової, моральної, релігійної активності. У сферах, де чітко виявляється необхідність інноваційної креативної діяльності, суб'єктом соціальної активності постає особистість. Окрім того, суб'єктами соціальної активності є історичні суспільні спільноти – роди, племена, етноси, народи й нації. Так само суб'єктами соціальної активності постають класи, суспільні верстви та страти.

У процесі суспільного розвитку виділяють три основні рівні соціальної активності □ мікро-, мезо-, макрорівні. На мікрорівні суб'єктами соціальної активності постають індивіди, особи та особистості. Саме на основі їх діяльності відбувається ретрансляція індивідуальних інтересів і потреб на суспільний рівень. Її інтенсивність залежить від рівня прав і свобод індивіда в певному соціокультурному середовищі. На мезорівні соціальна активність виявляється у діяльності малих та середніх соціальних груп (сім'я, студентська група, трудовий колектив та ін.). На цьому рівні відбувається селекція і закріплення суспільних інтересів і потреб у напрямку їх втілення на макрорівні. У свою чергу, на макрорівні відбувається остаточна консолідація суспільних інтересів та потреб та їх втілення на практиці.

Суб'єктами активності на макрорівні є великі соціальні групи та історичні спільноти.

У посттоталітарних країнах, за твердженням О. Страдзе, найменш розвинутим є макрорівень, а найбільш вразливим є мікрорівень. Саме на мікрорівні соціальні проблеми мають давати основу для консолідації діяльності. Однак, через низький рівень довіри в міжособистісних стосунках і нерозвинутості соціального капіталу на цьому рівні вони постають фактором соціального виключення групи, яка прагне проявити соціальну активність [7, с. 88]. У таких суспільствах становлення та зникнення певних соціальних груп і верств ініціюється і продукується «зверху». Це відбувається поза соціальною активністю на мікро- і мезорівнях, що вказує на відсутність у таких спільнотах врахування інтересів і потреб основної маси населення.

Виходячи з цього, соціальну активність можна умовно поділити ще на два підрівні: соціальну активність «верхів» та «низів». Перша пов'язана з активністю суспільної еліти, яка спрямована на збереження досягнутих соціальних позицій і на недопущення реваншу суспільних сил, які перебувають в опозиції. Натомість з активністю «низів» пов'язана консолідація соціальної активності і переведення її з мікро- і мезорівнів на макрорівень. Однак, у посттоталітарних спільнотах відповідні тенденції спотворені. У такій ситуації соціальна довіра й відповідальність як основа суспільної взаємодії залишаються незатребуваними. Окрім того, відсутні безпосередні зв'язки між індивідами, малими соціальними групами й політичною елітою суспільства.

Інтенсивність соціальної активності спільноти залежить від рівня її самоорганізації й інституалізації. Саме позиція громадянського суспільства щодо основних соціальних проблем і способів їх вирішення є втіленням актуалізації соціальної активності. У ситуації слабкості й аморфності громадянських суспільств в Україні і в більшості пострадянських держав низький рівень соціальної активності пояснюється тим, що суспільні трансформації, за переконанням більшості населення, мають відбуватися й ініціюватися «зверху». Це дозволяє перекласти відповідальність за всі невдачі на індивідуальному й суспільному рівнях на еліту. В таких умовах соціальна активність не виходить з мікро- і мезорівнів на макрорівень. А сама політична верхівка і держава в цілому починають розглядати соціальну активність на мікрорівні й мезорівні як непотрібну й небезпечну для їх благополуччя.

Тривалий час в українському суспільстві соціальна активність перебувала на мікро- або мезорівнях, не справляючи значного впливу на суспільні перетворення в цілому. Вказані тенденції перешкоджають функціонуванню соціальних ліфтів, які мають забезпечувати вертикальний рух суб'єктів соціальної активності у суспільстві. Враховуючи це, не можна говорити про сформованість громадянського суспільства як одного з основних чинників перерозподілення й акумуляції соціальної активності у суспільному просторі й часі. В Україні за останні десятиліття відбувалося

перманентне чергування станів соціальної апатії й соціальної надактивності (2001 р., 2004-2005 рр., 2013-2014 рр.). При цьому, якщо під час масових протестів в Росії 2011-2012 рр. навіть москвичі з високим рівнем освіти склали достатньо різномірну соціальну масу, яка не виробила чітких соціальних і політичних гасел, то під час революційних виступів в Україні 2013-2014 рр. соціальна активність акумулювалася спочатку в гасла Євроінтеграції, згодом □ в гасла повалення режиму Януковича і протистояння військовій агресії Росії.

Водночас знаковою характеристикою соціальної активності у посттоталітарних спільнотах є її прив'язаність до нагальних соціальних пріоритетів. Як відзначає О. Страдзе, внаслідок цього для сучасного російського суспільства властивий у певній мірі ізоляціонізм зовнішньо політичних проблем від проблем ідентифікації в світі, або розвиток різних форм соціальної благочинності й контролю [7, с. 91]. Подібні тенденції в сучасному російському суспільстві співвідносяться з авторитарним способом державного управління, в межах якого соціальна активність немає шансів вийти за межі мікрорівня. Фактично в Росії замість соціальної комунікації, вироблення й акумуляції суспільної волі на трансформацію соціуму не індивіди чи соціальні групи мають відстоювати власні інтереси, а держава повинна забезпечувати благами всіх громадян на основі позірного консенсусу.

У сучасній науковій парадигмі поряд з соціальною активністю широко використовуються поняття «політична активність», «громадянська активність», «суспільна активність». Однак розбіжності у тлумаченні соціальної активності а також наявність близьких до неї термінів заважає визначенню її природи та змісту. Виходячи з цього, необхідним є аналіз класифікації різних форм соціальної активності. У радянській суспільній парадигмі в якості основних форм соціальної активності виділялася трудова й суспільна форми. Поряд з цим автори збірника «Соціальна активність спеціаліста: джерела і механізми формування» пропонують виділяти ще й моральну, організаційно-управлінську активність і активність у сфері вільного часу [6, с. 6]. Зауважимо, що поряд з зазначеними формами соціальної активності автори збірника виділяють ще й наукову активність, присвятивши її аналізу третій розділ збірника «Наукова активність молодого спеціаліста і вища школа».

Серед сучасних досліджень заслуговує на увагу класифікація соціальної активності, запропонована А. Купрейченко. Аналізуючи загалом дев'ять основних підстав для класифікації активності, дві з них дослідниця присвячує соціальним формам активності. Мається на увазі виділення А. Купрейченко форм соціальної активності за сферою реалізації: культурно-дозвільної, освітньої, професійної, сімейної, оздоровчої, художньо-естетичної, спортивної, політичної, громадянсько-правової, економічної. До другої групи форм соціальної активності належать її типи за суб'єктом

Сутність та структура соціальної активності у контексті соціально-філософської парадигми дослідження

активності. Дослідниця на цій підставі виділяє індивідуальну активність та активність у малій або великій соціальній групі [3]. Настільки широкий спектр форм соціальної активності виходить з розуміння соціальної активності як інтегральної якості, яка вказує на іманентну націленість людини на перетворення соціальної дійсності і взаємодію з іншими її суб'єктами. На нашу думку, доречно виділити форми активності на основі її виявлення у різних сферах соціального буття: економічна активність, політична активність, правова активність, релігійна активність, моральна активність, творча активність та ін. На підставі існування різних суб'єктів соціальної активності можна також розмежовувати соціальну активність на активність індивіда, активність особи, активність особистості, активність малої соціальної групи та активність великої соціальної групи.

У цілому, соціальна активність як внутрішня якість або стан індивіда, особи, особистості, малої або великої соціальної групи спрямована на перетворення у природному і суспільному середовищі. Доведено, що поняття «соціальна активність» є нейтральним щодо оцінки її результатів. Соціальна активність може мати як конструктивний, так і деструктивний характер. Встановлено, що інтенсивність життєдіяльності суб'єкта рухається в діапазоні від соціальної активності до соціальної апатії. Джерела соціальної активності поділяються на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх джерел належать матеріальні та духовні потреби, інтереси, свідомість, рівень розвитку суб'єкта соціальної активності, емоції, розмірковування, вольові зусилля. До зовнішніх джерел належать природні та соціальні умови існування суб'єкта. Суб'єктами соціальної активності є індивід, особа, особистість, соціальні групи, історичні спільноти та об'єднання (сім'я, рід, клас, нація), суспільство в цілому.

На основі аналізу сутності соціальної активності виділено її три основні рівні (мікро-, мезо-, макрорівні), в межах яких відбувається взаємний перехід від індивідуальних потреб та інтересів до суспільних. Встановлено перервність вказаного переходу в посттоталітарних спільнотах, де суспільний розвиток відбувається на основі волюнтаристських маніпуляцій індивідуальними та суспільними інтересами й потребами з боку правлячої верхівки. У дослідженні виділено форми соціальної активності на основі специфіки їх виявлення у різних сферах соціального буття (економічна активність, політична активність, правова активність, релігійна активність, моральна активність, творча активність та ін.) та на підставі наявності різних суб'єктів соціальної активності (активність індивіда, особи, особистості, малих та великих соціальних груп).

Список використаних джерел

1. Ануфриев Е. А. Социальная активность личности // Ануфриев Е. А. Социальный статус и активность личности (Личность как объект и субъект общественных отношений). – М.: Изд-во Моск. у-та, 1984. – С. 198 – 259 с.
 2. Джеймс У. Воля к вере / Уилям Джеймс [Пер. с англ. / Сост. Л. В. Блинников, А. П. Поляков]. – М.: Республика, 1997. – 431 с.
- Ковтун Н.М., 2014

3. Купрейченко А. Б. Проблема определения и оценки социальной активности // Психология индивидуальности: материалы IV Всероссийской науч. конференции, 22-24 ноября 2012 г. □М.: Логос, 2012. □С. 181 □182.
4. Парсонс Т. О структуре социального действия / Талкотт Парсонс. – Изд.2-е. – М.: Академический Проект, 2002. – 880 с.
5. Сигеле С. Преступная толпа. Опыт коллективной психологии / С. Сигеле. – СПб: Издательство Ф. Павленкова, 1896. – 64 с.
6. Социальная активность специалиста: истоки и механизмы формирования / Под. ред. Е. А. Якубы. – Харьков: «Вища школа», 1983. – 216 с.
7. Страдзе А. Э. Социальная активность в российском обществе: специфика проявления и критерии идентификации // Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки. – 2013. – № 4. – С.87 – 91.
8. Тойнби А. Дж. Постижение истории / А. Дж. Тойнби; пер. с англ. Е. Д. Жаркова. – М.: Абрис-пресс, 2010. – 640 с.
9. Якуба Е. А. Социология / Е. А. Якуба. – Х.: Константа, 1996. – 192 с.

REFERENCES

1. Anufriev E. A. Sotsialnaya aktivnost lichnosti [Social activity of personality] // Anufriev E. A. Sotsialnyiy status i aktivnost lichnosti. – М.: Izd-vo Mosk. u-ta, 1984. – S. 198 – 259.
2. Dzheymys U. Volya k vere [James W. Will to the faith] / Uilyam Dzheymys. – М.: Respublika, 1997. – 431 s.
3. Kupreychenko A. B. Problema opredeleniya i otsenki sotsialnoy aktivnosti [Problem of determination and estimation of social activity] // Psihologiya individualnosti: materialy IV Vserossiyskoy nauchnoy konferentsii, 22-24 noyabrya 2012 g. – М.: Logos, 2012. – S. 181 – 182.
4. Parsons T. O strukture sotsialnogo deystviya [Parsons T. About the structure of social action]. – М.: Akademicheskii Proekt, 2002. – 880 s.
5. Sigele S. Prestupnaya tolpa. Opyit kollektivnoy psihologii [Criminal crowd. Experience of collective psychology]. – SPb: Izd-vo F. Pavlenkova, 1896. – 64 s.
6. Sotsialnaya aktivnost spetsialista: istoki i mehanizmyi formirovaniya [Social activity of specialist: sources and forming mechanisms] / Pod. red. E. A. Yakubyi. – Harkov: Vysshaya shkola, 1983. – 216 s.
7. Stradze A. E. Sotsialnaya aktivnost v rossiyskom obschestve: spetsifika proyavleniya i kriterii identifikatsii [Social activity in Russian society: specific of display and criteria of authentication] // Gumanitarnyye, sotsialno-ekonomicheskie i obschestvennyie nauki. – 2013. – № 4. – S. 87 – 91.
8. Toynbi A. Dzh. Postizhenie istorii [Toynbee A. J. Understanding of history] / A. Dzh. Toynbi. – М.: Abris-press, 2010. – 640 s.
9. Yakuba E. A. Sotsiologiya [Sociology]. – Н.: Konstanta, 1996. – 192 s.

КОВТУН Н.М., кандидат философских наук, доцент, докторант кафедры философия, Житомирский государственный университет имени Ивана Франко (Украина, Житомир), miller-melnik@ukr.net

СУЩНОСТЬ И СТРУКТУРА СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ В КОНТЕКСТЕ СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКОЙ ПАРАДИГМЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

В статье проанализированы существенные характеристики социальной активности в контексте социально-философской методологии исследования. Особенное внимание сконцентрировано на изучении истоков, движущих сил, интенсивности, форм и
Сутність та структура соціальної активності у контексті соціально-філософської парадигми дослідження

уровней социальной активности. Доказано, что субъектами социальной активности и социальных преобразований есть индивиды, особы, личности, большие и малые социальные группы.

Ключевые слова: социальная активность, индивид, особа, личность, большие и малые социальные группы, общество.

KOVTUN N.M., candidate of science in philosophy, docent, candidate for PhD of the Philosophy Chair, Zhytomyr State Ivan Franko University (Ukraine, Zhytomyr), miller-melnik@ukr.net

ESSENCE AND STRUCTURE OF SOCIAL ACTIVITY WITHIN SOCIAL AND PHILOSOPHIC PARADIGM OF THE RESEARCH

It is stated in the research that social activity as an inner characteristic or state of a person, individual, personality, small or big social group is aimed at transformations in natural and social environment. It is proved that notion "social activity" is neutral within its results evaluation, as activity may have constructive as well as destructive character in society. Intensity of activity in social environment is moving in the range from social overactivity to apathy instead. Sources of social activity are divided into inner and outer. To inner sources material and spiritual needs, interests, consciousness, development level of the subject of social activity, reflections, emotions, will efforts belong. To outer sources of social activity natural and cultural conditions of a person's existence belong. On the basis of the analysis of different approaches to the subject of social activity comprehension it is proved that subjects of social activity are individuals, persons, personalities, big and small social groups. An individual as a single representative of the human race is a subject of social activity on the basis of the cooperation with the other individuals and communities in society. Role of a person as a subject of activity is revealed most vividly within politics, economic, legal, moral and religious forms of social activity instead. In the spheres of social life where there is necessity of innovational creative activity the subject of social activity is a person. Subjects of social activity are also historical social communities (families, tribes, ethnic groups, nations) and social strata and classes. In the result of the essence of social activity philosophic analysis there were divided three main levels of it (micro-, meso-, macrolevels), within which mutual transition from individual needs and interests to social ones is made. On microlevel the subjects of social activity are individuals, persons and personalities in the results of activities of which the retranslations of individual interests and needs into social level is done. On mesolevel social activity is revealed in activities of small and medium social groups (family, academic group of students, working group etc) aimed at selection, fixing and embodiment of social interests on macrolevel. In turn on macrolevel there is final production of social interests and needs and its' practical embodiment. On this level subjects of social activity are big social groups and historic communities. In the scientific research the forms of social activity on the basis of the peculiarities of its detection in different spheres of social being (economic activity, politics, legal, religious, moral, creative activities etc) and on the basis of different subjects of social activity (of an individual, person, personality, small and big social groups) are found out.

Key words: social activity, individual, person, personality, small and big social groups, society.

*Рекомендовано до публікації докт.філософ.наук Воронковою В.Г.
Дата надходження рукопису 24.04. 2014 року*